

Το νησί του Ποτέ Ποτέ

κείμενο και εικονογράφηση

Μαρίνα Γιώτη

Εκπαιδευτικό υλικό

Ιδέες και υλικό για τον/τη δάσκαλο/α στην τάξη

επιστημονική επιμέλεια

Γεωργία Σολωμού & Μαρία Σωκράτους

Τάξεις
Νηπιαγωγείο
Α', Β' και Γ'
Δημοτικού

Τα μαθήματα που ακολουθούν αποτελούν εισηγήσεις προσέγγισης του βιβλίου για παιδιά ηλικίας 4+. Ο/Η κάθε εκπαιδευτικός είναι ελεύθερος /ελεύθερη να επιλέξει τις δραστηριότητες που θα εφαρμόσει αλλά και τον διδακτικό χρόνο που θα διαθέσει, ανάλογα με την ηλικία και τις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η δημιουργία του υλικού βασίστηκε στους πυλώνες ποιοτικής εκπαίδευσης της **UNESCO**:

- ✓ Μαθαίνω να ζω με τους άλλους /τις άλλες.
- ✓ Μαθαίνω να γνωρίζω.
- ✓ Μαθαίνω να κάνω.
- ✓ Μαθαίνω να υπάρχω.

Ευχή μας, το συγκεκριμένο υλικό να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο και πηγή έμπνευσης για τους /τις εκπαιδευτικούς που θα το αξιοποιήσουν!

Γεωργία, Μαρία & Μαρίνα

Το νησί του Ποτέ-Ποτέ

Κείμενο και εικονογράφηση: Μαρίνα Γιώτη
Εκδόσεις: Διόπτρα

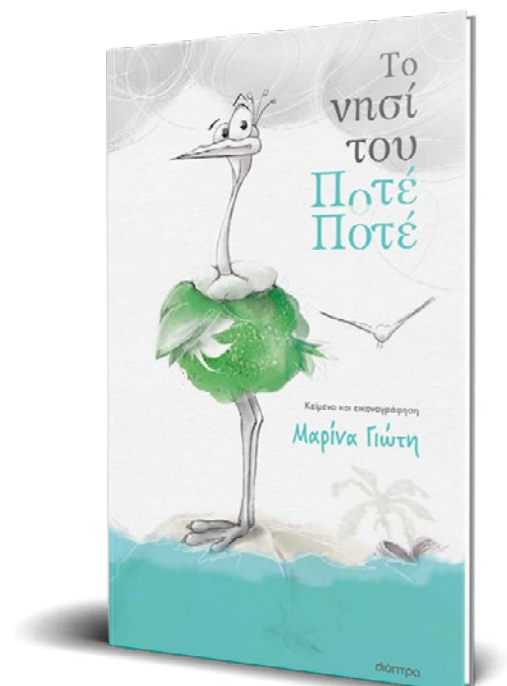
Λίγα λόγια για το βιβλίο

Ο Ποτέ-Ποτέ είναι ένας μικρός στρουθοκάμηλος που κάθεται σε ένα πανέμορφο μικροσκοπικό νησί στη μέση του Ωκεανού και απολαμβάνει τον χυμό του. Η μέρα είναι μαγευτική, και εκείνος νιώθει σαν να βρίσκεται στην κορυφή του κόσμου. Το νησί του είναι απλά ΤΕΛΕΙΟ και δεν το αλλάζει με ΤΙΠΟΤΑ.

Όμως κάτι συμβαίνει με το «τέλειο» νησί του Ποτέ-Ποτέ. Φαίνεται... ότι βουλιάζει! Παρά τις προειδοποιήσεις φίλων και περαστικών, ο Ποτέ-Ποτέ αρνείται να αντιμετωπίσει την κατάσταση. Τι θα συμβεί όμως τελικά στον Ποτέ-Ποτέ; Θα καταφέρει να προσαρμοστεί ή θα βουλιάξει μαζί με το νησί του;

Ένα βιβλίο για την προσαρμοστικότητα, την ευελιξία και την αλλαγή που τελικά είναι και η μόνη σταθερά στη ζωή.

«Κάποιες φορές, φίλε μου... το **ΠΟΤΕ** θέλει μια μικρή προσπάθεια από εμάς για να γίνει **ΠΟΤΕ**».

«Η μόνη σταθερά της ζωής
είναι η αλλαγή».

Ηράκλειτος

Το νησί του Ποτέ-Ποτέ στην τάξη μας

Σκηνικό: Στο πάτωμα της τάξης υπάρχουν γαλάζια /μπλε υφάσματα και γαλάζιες /μπλε γκοφρέ κορδέλες ενώ ακούγεται **μουσική με ήχους της θάλασσας**. Σε κάποιο σημείο δημιουργούμε με υφάσματα ή χαρτόνι ένα νησάκι. Πάνω στο νησάκι υπάρχει ένα βιοδιασπώμενο καλαμάκι και αναποδογυρισμένο το βιβλίο *Το νησί του Ποτέ-Ποτέ*.

Ενεργοποίηση – Θεατρικό Παιχνίδι

Ο/Η εκπαιδευτικός ενημερώνει τα παιδιά ότι σήμερα το μάθημα θα έχει χρώμα και άρωμα θάλασσας. Τα καλεί να σηκωθούν από τις καρέκλες:

«Σήμερα, παιδιά, θα ταξιδέψουμε κολυμπώντας σε ένα νησί! Είστε έτοιμα να ζήσετε την εμπειρία; Σε αυτό το ταξίδι θα χρειαστεί να παίξετε διάφορους ρόλους και να αντιμετωπίσετε δυσκολίες. Στόχος μας, να φτάσουμε όλα μαζί στο νησί... και όχι σε οποιοδήποτε νησί, αλλά στο νησί του Ποτέ-Ποτέ. Ναι, καλά ακούσατε! Ας βουτήξουμε στα γαλανά νερά κι ας κολυμπήσουμε ανέμελα. Κάντε ελεύθερα βουτιές, ρίξτε νερό το ένα παιδί στο άλλο».

Τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις κορδέλες ως νερό ή και τελείως αφαιρετικά. Ο/Η εκπαιδευτικός για να κάνει πιο ενδιαφέρον το παιχνίδι μπορεί να ρίξει μερικές σταγόνες νερού.

«Καθώς παίζουμε, θαλασσινό νερό μπαίνει στα μάτια μας και μας τσούζει...»

Τι να κάνουμε;

Τα παιδιά προτείνουν λύσεις!
Μπράβο που βρήκατε λύση
και προσαρμοστήκατε!

01 Μάθημα

Το νησί του Ποτέ-Ποτέ στην τάξη

Πορεία Μαθήματος

Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο γύρω από το νησάκι. «Παιδιά, πού να βρίσκεται αυτό το νησί; Γιατί ονομάστηκε έτσι; Η φράση, το καλαμάκι από πού λέτε να ξεπήδησαν; Για αναποδογυρίστε το βιβλίο! Μα από το καινούριο βιβλίο της κ. Μαρίας Γιώτη *Το νησί του Ποτέ-Ποτέ*. Ελάτε να βουτήξουμε στις σελίδες του και να ταξιδέψουμε με την ιστορία του. Από το εξώφυλλο, ποιος λέτε να είναι ο πρωταγωνιστής; Τι ξέρετε για τις στρουθοκαμήλους;»

Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει στα παιδιά το βιβλίο και έπειτα γίνεται συζήτηση.

Προτεινόμενες ερωτήσεις:

- ✓ Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη στάση που κράτησε η στρουθοκάμηλός μας απέναντι στην αλλαγή που της συνέβη; Γιατί;
- ✓ Ποια συναισθήματα πιθανόν να της προκάλεσε η αλλαγή αυτή;
- ✓ Γιατί πιστεύετε ότι δυσκολεύτηκε τόσο να αντιμετωπίσει και να δεχτεί την αλλαγή;
- ✓ Τι προσπάθησαν ο γλάρος, ο καρχαρίας και το βατραχάκι να κάνουν; Πόσο διαφορετικά θα εξελισσόταν η κατάσταση αν άκουγε τις προειδοποιήσεις;
- ✓ Ας υποθέσουμε ότι η συγγραφέας σας ζητάει να μπειτε στην ιστορία και με τα επιχειρήματά σας να πείσετε τη στρουθοκάμηλο να φύγει. Τι θα της λέγατε;
- ✓ Μήπως ξέρετε πού οφείλεται η άνοδος στη στάθμη της θάλασσας στην ιστορία μας; Στην υπερθέρμανση του πλανήτη και στο φαινόμενο του θερμοκηπίου. Τι γνωρίζετε για το φαινόμενο αυτό το οποίο δυστυχώς συμβαίνει και στην πραγματικότητα; Θα μάθουμε περισσότερα στα επόμενα μαθήματά μας.
- ✓ Γιατί η στρουθοκάμηλος έχει το όνομα Ποτέ-Ποτέ;
- ✓ Συχνά χρησιμοποιείται η φράση «μη στρουθοκαμηλίζεις». Τι σημαίνει; Συνδέεται άραγε με την επιλογή της στρουθοκαμήλου ως ηρώιδας του βιβλίου;

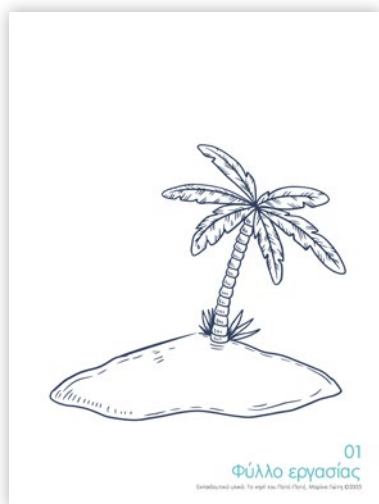
01 Μάθημα

Το νησί του Ποτέ-Ποτέ στην τάξη

Κλείσιμο – Παιχνίδι: «Μη στρουθοκαμηλίζεις»

Ο/Η εκπαιδευτικός προτρέπει τα παιδιά να κάνουν κάτι. Όταν η φράση που λέει ξεκινάει με το «μη στρουθοκαμηλίζεις», τα παιδιά κάνουν οτιδήποτε άλλο. Αν είναι απλή προτροπή, καλούνται να την εκτελέσουν, π.χ. «παιδιά, μη στρουθοκαμηλίζετε, αντιγράψτε αμέσως από τον πίνακα» – τα παιδιά χορεύουν, μιλούν μεταξύ τους. «Παιδιά, πηδάτε σα βάτραχοι» – τα παιδιά εκτελούν την οδηγία και πηδούν σα βάτραχοι.

Ιδέες για οδηγίες: Συγυρίστε την τάξη, βάλτε τα χαρτιά στην ανακύκλωση, καλυφθείτε από τη βροχή, διαβάστε τον τίτλο του μαθήματος, γυμναστείτε, χορέψτε αργά / γρήγορα.

Μοιράζεται στα παιδιά το Φ.Ε. 01: Το δικό μου νησί!

Τα παιδιά καλούνται σε αυτό να σκεφτούν και να δώσουν ένα άλλο όνομα στο νησί του Ποτέ-Ποτέ. Πάνω στο νησάκι τους καταγράφουν με έντονα γράμματα τη δεξιότητα που απαιτείται για να αντιμετωπίσουμε τις δυσκολίες και τις αλλαγές στη ζωή μας (προσαρμοστικότητα) και γύρω τις υπόλοιπες ικανότητες (επιμονή, θάρρος, τόλμη, μαχητικότητα, αποφασιστικότητα, ψυχική ανθεκτικότητα).

01 Μάθημα

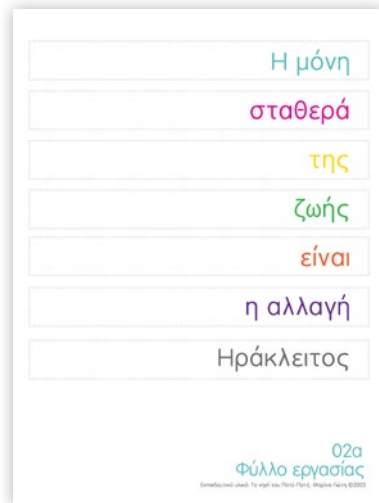
Το νησί του Ποτέ-Ποτέ στην τάξη

Τα περίεργα καλαμάκια

Σκηνικό: Σε κεντρικό σημείο της τάξης υπάρχει το αυτοσχέδιο νησάκι του Ποτέ-Ποτέ και πάνω σε αυτό οκτώ βιοδιασπώμενα καλαμάκια. Στο καθένα βρίσκεται στερεωμένη μια λέξη της φράσης: «**Η μόνη σταθερά της ζωής είναι η αλλαγή**», του Ηράκλειτου (Φ.Ε .2α).

Ενεργοποίηση-Παιχνίδι: Πόσες ιδιότητες μπορείς να δώσεις σε ένα καλαμάκι;

Τα παιδιά στέκονται σε κύκλο. Στη μέση του κύκλου υπάρχει ένα βιοδιασπώμενο καλαμάκι. Κάθε φορά ένα παιδί μπαίνει στη μέση, παίρνει το καλαμάκι και, με μια κίνηση που θα κάνει, δηλώνει την ιδιότητά του, π.χ. το κρατάει με τα δυο χέρια και το νανουρίζει, καλαμάκι-μωρό, το κρατάει με το ένα χέρι πάνω από το κεφάλι και τρέχει να γλιτώσει από τη βροχή, καλαμάκι-ομπρέλα.

Πορεία μαθήματος – Θεατρικό παιχνίδι

«Ξαναβουτάμε στη θάλασσα με προορισμό και πάλι, ποιο άλλο;, το νησί του Ποτέ-Ποτέ! Μόνο που αυτή τη φορά αλλάζουμε μορφή. Κολυμπάμε σαν ψάρια! Αλήθεια, πόσο διαφορετικό είναι το ψαροκολύμπι από το ανθρώπινο; Ξαφνικά, κάνει την εμφάνισή του ένας καρχαρίας. Κινδυνεύετε... Τρόμος, πανικός, συμφορά. Πώς θα αντιμετωπίσουμε αυτή την πρόκληση;» Τα παιδιά προτείνουν λύσεις. «Μπράβο για την προσαρμοστικότητα που δείξατε ακόμα μια φορά».

«Καινούρια βουτιά, αυτή τη φορά ως χελώνες. Χελώνες που κολυμπάνε η μια δίπλα στην άλλη, χελώνες που κάνουν αστείακια μεταξύ τους. Και ενώ περνούμε τόσο ωραία, μπροστά μας πλαστικές σακούλες, μπαλόνια... Κίνδυνος, χελωνίτσες μου. Μη ξεγελαστείτε, δεν είναι μέδουσες για να τις

02 Μάθημα

Τα περίεργα καλαμάκια

φάτε. Γρήγορα, σκεφτείτε λύσεις! Να σας θυμίσω ότι είστε χελώνες και του νερού και της ξηράς, για κοιτάξτε γύρω σας». Οι χελώνες δείχνουν προσαρμοστικότητα και ανεβαίνουν στο πιο κοντινό νησί.

«Θυμάστε ποιο νησί είναι; Και περίεργο όνομα έχει και περίεργα πράγματα υπάρχουν στην επιφάνειά του. Τι είναι αυτά; Πολύ σωστά, βιοδιασπώμενα καλαμάκια (εξηγείται ο όρος βιοδιασπώμενο). Όπως βλέπετε, στο κάθε καλαμάκι βρίσκεται στερεωμένη μια λέξη». Τα παιδιά, αφού τις διαβάσουν, τις συναρμολογούν για να συνθέσουν τη φράση: «Η μόνη σταθερά της ζωής είναι η αλλαγή» (για τα πιο μικρά παιδιά δίνεται η φράση έτοιμη και από κάτω βάζουν στη σειρά τις λέξεις).

«Μήπως έχετε ξανακούσει αυτή τη φράση;» Ο/Η εκπαιδευτικός ανοίγει το βιβλίο Το νησί του Ποτέ-Ποτέ και τη διαβάζει στα παιδιά. «Ας πούμε λοιπόν με τον πιο θαλασσινό τρόπο όλα τα παιδιά μαζί τη φράση. Τη φράση αυτή, παιδιά, την είπε ο αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος Ηράκλειτος. Πώς την καταλαβαίνετε; Τι σημαίνει για εσάς; Ο Ηράκλειτος με αυτή του τη φράση θέλει να τονίσει ότι το μόνο σίγουρο, που σταθερά και συνέχεια θα συμβαίνει, είναι η αλλαγή... Κάτι θα αλλάζει συνεχώς στη ζωή μας, γι' αυτό εμείς καλούμαστε να έχουμε προσαρμοστικότητα. Θυμάστε κάθε φορά που στο παιχνίδι μας συναντούσαμε μια δυσκολία; Την αντιμετωπίσαμε θετικά, προσαρμοζόμασταν, βρίσκαμε λύση και προχωρούσαμε. Η προσαρμοστικότητα είναι η δεξιότητα που μπορεί να μας βοηθήσει να αντιμετωπίζουμε θετικά τις δυσκολίες, τις αλλαγές, τις αποτυχίες τις ζωής μας».

Κλείσιμο – Παιχνίδι: «Το καλαμάκι κάνει γύρο»

Τα παιδιά στέκονται στον κύκλο. Ένα καλαμάκι περνάει από κάθε παιδί και το καθένα λέει κάτι που κρατάει από το βιβλίο: μια σκέψη, μια λέξη, ένα συναίσθημα. Εναλλακτικά, δίνουμε περισσότερα καλαμάκια στα παιδιά και τα καλούμε να συνεργαστούν για να γράψουν στο έδαφος μια λέξη που κρατούν από το βιβλίο/μάθημα.

02 Μάθημα

Τα περίεργα
καλαμάκια

Η μόνη
σταθερά
της
ζωής
είναι
η αλλαγή

02β
Φύλλο εργασίας
Εκπαιδευτικό υλικό: Το νησί του Ποτέ-Ποτέ, Μαρίνα Γιώτη ©2023

Για το σπίτι μπορεί να δοθεί το Φ.Ε. 02β στο οποίο τα παιδιά καλούνται να φιλοτεχνήσουν τη φράση του Ηράκλειτου.

Ιδέα για τον/την εκπαιδευτικό: Σε περίπτωση που θέλετε η φράση να μείνει στην τάξη για όλη τη χρονιά, μπορεί να φιλοτεχνηθεί με επαναχρησιμοποιημένα υλικά που θα φέρουν τα παιδιά από το σπίτι, π.χ. πώματα, σφουγγαράκια, ξυλάκια παγωτού κτλ. Ως βάση μπορεί να χρησιμοποιηθεί μέρος κασονιού.

02 Μάθημα

Τα περίεργα
καλαμάκια

Το ταξίδι του ήρωά μας από το «ποτέ-ποτέ» στο «πότε»

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «Πάρτι στο νησί»

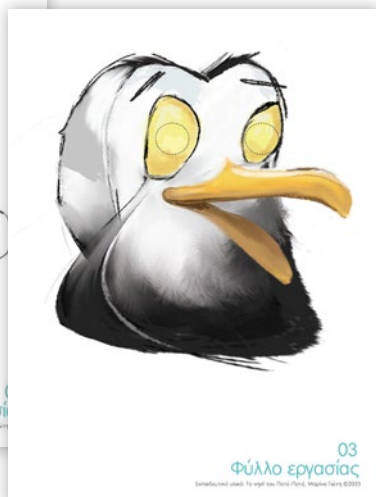
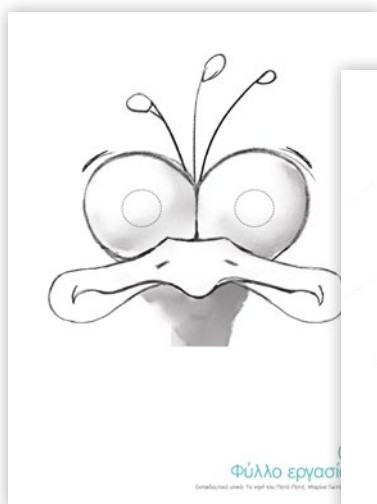
Τα παιδιά κάθονται στις καρέκλες τους που είναι τοποθετημένες σε κύκλο. Τοποθετείται μία καρέκλα λιγότερη από όσα είναι τα παιδιά. Το παιδί που μένει χωρίς καρέκλα στέκεται στη μέση του κύκλου. Δίνουμε στα παιδιά τα τέσσερα ονόματα των ηρώων: Ποτέ-ποτέ, βάτραχος, γλάρος, καρχαρίας και το παιχνίδι ξεκινά. Το παιδί στη μέση φωνάζει έναν από τους τέσσερις ήρωες. Τα παιδιά που έχουν αυτό τον ρόλο μαζί με το παιδί της μέσης, ασχέτως αν έχει άλλο ρόλο, σηκώνονται από τις θέσεις τους και τρέχουν να κάτσουν αλλού. Δεν γίνεται να καθίσουν στη θέση που κάθονταν πριν. Τώρα ένα άλλο παιδί έχει μείνει χωρίς καρέκλα και καλείται να φωνάξει έναν άλλο ρόλο. Εκτός από έναν ρόλο τη φορά, το παιδί του κέντρου μπορεί να πει τη φράση: «Πάρτι στο νησί». Τότε όλα τα παιδιά σηκώνονται και προσπαθούν να βρουν την καινούρια τους θέση.

Πορεία μαθήματος

Αυτοσχεδιασμός ομάδας με τον /την εκπαιδευτικό σε ρόλο.

Για τους αυτοσχεδιασμούς μοιράζονται οι μάσκες των ηρώων Φ.Ε. 03α έως 03δ. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν κι άλλα σχετικά με τον ρόλο αξεσουάρ. Ενώ τα παιδιά κάθονται σε κύκλο, ο/η εκπαιδευτικός παίρνει τον ρόλο του Ποτέ-Ποτέ. Τα παιδιά παίρνουν τον ρόλο των ζώων-φίλων του από το παραμύθι: βάτραχος, γλάρος, καρχαρίας.

Η Στρουθοκάμηλος αρνείται να δεχθεί την αλλαγή, αγνοεί το πρόβλημα, για αυτό και οι φίλοι της θα πρέπει να την πείσουν ότι είναι σοβαρό και πρέπει να κάνει κάτι άμεσα. Η στρουθοκάμηλος δεν πείθεται εύκολα...

03 Μάθημα

Ταξίδι από το «ποτέ-ποτέ» στο «πότε»

Παράδειγμα Αυτοσχεδιασμού:

Στρουθοκάμηλος: Τι γίνεται, φίλοι μου; Ανεβαίνει η στάθμη του νερού; Μπα δεν το νομίζω!

Φίλος 1: Το πρόβλημα είναι σοβαρό!

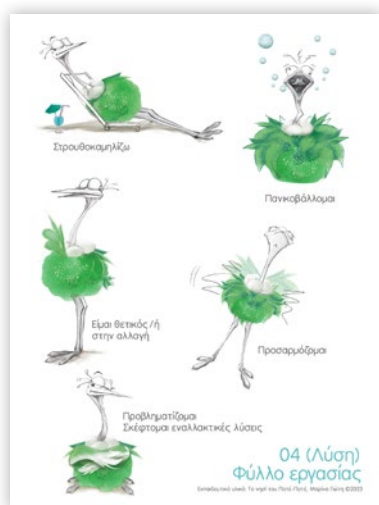
Φίλος 2: Ναι, όλοι συμφωνούμε, μην κάθεσαι με σταυρωμένα τα χέρια.

Τα παιδιά βγαίνουν από τον ρόλο, στέκονται, τινάζουν χέρια και πόδια για να απαλλαγούν από αυτόν και κάθονται ξανά στον κύκλο.

Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά πώς τους φάνηκε. Ήταν δύσκολο ή εύκολο να πείσουν τη στρουθοκάμηλο; Πώς ένιωθε η στρουθοκάμηλος στην αρχή και πώς στο τέλος; Κατά τη γνώμη σας, θα άλλαζε η ιστορία αν λάμβανε υπόψη τις προειδοποιήσεις πιο νωρίς;

Το εσωτερικό ταξίδι του Ποτέ-Ποτέ!

«Παιδιά, για να προσαρμοστεί στην αλλαγή, ο Ποτέ-Ποτέ έκανε ένα αλλιώτικο ταξίδι! Ένα εσωτερικό ταξίδι! Όπως ο Ποτέ-Ποτέ, έτσι κι εμείς οι άνθρωποι ωριμάζουμε, εξελισσόμαστε, δυναμώνουμε με τέτοια εσωτερικά ταξίδια».

Ο/Η εκπαιδευτικός δημιουργεί μια ακανόνιστη γραμμή στον πίνακα γράφοντας ως τίτλο «το εσωτερικό ταξίδι του Ποτέ-Ποτέ». Στον πίνακα επίσης βρίσκονται ανακατεμένες φιγούρες του Ποτέ-Ποτέ και λέξεις που ανταποκρίνονται στον κάθε σταθμό του ταξιδιού του **Φ.Ε 04 (Λύση)**.

Καλούνται τα παιδιά να τοποθετήσουν στη γραμμή με χρονική σειρά τις φιγούρες με τις λέξεις που ταιριάζουν στην καθημία (**Φ.Ε 04α & 4β**). Ακολουθεί συζήτηση!

03 Μάθημα Ταξίδι από το «ποτέ- ποτέ» στο «πότε»

Πιθανές ερωτήσεις:

- ✓ Τι έγινε στο τέλος του ταξιδιού; (άνοιξε τα φτερά του) Γιατί, νομίζετε;
- ✓ Αν αδιαφορούσε τελείως για τις προειδοποιήσεις, ποιο νομίζετε θα ήταν το τέλος;
- ✓ Τι κέρδισε από αυτό το ταξίδι; Τι έμαθε; Να λαμβάνει υπόψη του τις προειδοποιήσεις, να σκέφτεται λύσεις και να προσαρμόζεται.

Κλείσιμο – Παιχνίδι: «Οι φίλοι μου δίνουν φτερά»

Τα παιδιά με τον/την εκπαιδευτικό στέκονται σε κύκλο. Σε ένα σημείο παρεμβάλλεται ένα χούλα χουπ. Αναφέρουμε στα παιδιά ότι το χούλα χουπ συμβολίζει τις αλλαγές, τις δυσκολίες, τις αναποδιές της ζωής μας. Καλούμαστε, έχοντας ενωμένα τα χέρια μεταξύ μας, να κυλήσουμε το χούλα χουπ περνώντας μέσα από αυτό. Όσο κι αν δυσκολευτούμε να περάσουμε δεν αφήνουμε τα χέρια.

Έτσι συμβαίνει και στη ζωή... Μπροστά στις αλλαγές και τα εμπόδια, βοηθάει να μένουμε ενωμένοι! Προειδοποιούμε, ενισχύουμε, εμπυχνώνουμε ο ένας τον άλλο μέχρι να προσαρμοστούμε στα νέα δεδομένα.

Παραμένουμε σε κύκλο και όσα παιδιά επιθυμούν συμπληρώνουν τη φράση: Απέναντι στις αλλαγές της ζωής, οι φίλοι μου δίνουν φτερά γιατί...

03 Μάθημα

Ταξίδι από το
«ποτέ-ποτέ» στο
«πότε»

Εσύ πότε έκανες τα «ποτέ» σου «πότε»;

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «Εγώ ΠΟΤΕ δεν θα μπορούσα να...»

Κάθε παιδί που παίρνει τον λόγο συμπληρώνει την πιο πάνω φράση.

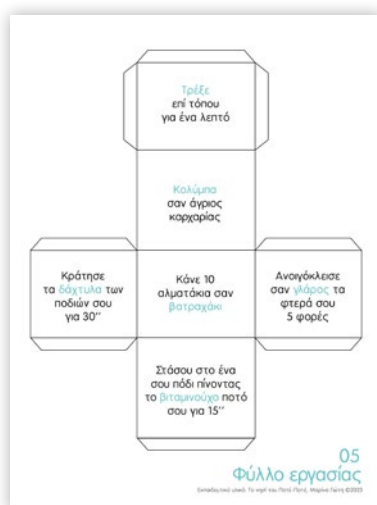
Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει αν υπάρχουν παιδιά που το έχουν πετύχει. Αυτά τα παιδιά παίρνουν από έναν πόντο. Νικητής/Νικήτρια το παιδί που θα καταφέρει να συγκεντρώσει τους περισσότερους πόντους. Εναλλακτικά το παιχνίδι μπορεί να παιχτεί και σε ομάδες.

Μερικά παραδείγματα:

Εγώ ποτέ δεν θα μπορούσα να...

- ✓ Φτάσω στο διάστημα
- ✓ Γίνω διάσημος πιανίστας
- ✓ Κολυμπήσω εκεί που δεν πατώνω
- ✓ Δώσω αγκαλιά σε ένα παιδί στο σχολείο που περνάει δύσκολη μέρα
- ✓ Μιλήσω σε ένα παιδί στο σχολείο που δεν το κάνει παρέα κανείς
- ✓ Πετάξω σκουπίδια στο δάσος ή τη θάλασσα
- ✓ Πιω από χάρτινο καλαμάκι
- ✓ Κλείσω τα φώτα στο σπίτι όταν δεν τα χρειάζομαι
- ✓ Ποτίσω τα φυτά
- ✓ Μετακινούμαι μόνο με το ποδήλατό μου
- ✓ Ανακυκλώνω

Εναλλακτικό Ενεργοποίηση με «το ζάρι του Ποτέ-Ποτέ»

«Σήμερα, παιδιά, θα κάνουμε ένα αλλιώτικο ταξίδι. Ένα ταξίδι στον μέσα κόσμο μας. Απαραίτητο να είμαστε σε "φόρμα" και σωματικά. Σε αυτό θα μας βοηθήσει «το ζάρι του Ποτέ-Ποτέ» Φ.Ε. 05. Κυλούμε το ζάρι και κάνουμε τις αντίστοιχες κινήσεις.

04 Μάθημα

Εσύ πότε έκανες τα «ποτέ» σου «πότε»;

Πορεία μαθήματος

Το δικό μου εσωτερικό ταξίδι!

«Ξεκινάμε τώρα για το εσωτερικό ταξίδι μας. Είναι απαραίτητο να ετοιμάσουμε το σακίδιό μας! Τι θα βάλουμε άραγε μέσα;» Λένε προφορικά κάποιες πρώτες σκέψεις. «Όσο πιο καλά προετοιμαστούμε, τόσο πιο πολύ θα το απολαύσουμε!» Δίνουμε το **Φ.Ε. 06**: Το σακίδιο της προσαρμοστικότητας και τα παιδιά καλούνται να δουλέψουν ομαδικά. Χωρίζονται σε 4 ομάδες με βάση τους ήρωες του παραμυθιού:

- ✓ στρουθοκάμηλοι (ομάδα 1)
- ✓ γλάροι (ομάδα 2)
- ✓ καρχαρίες (ομάδα 3)
- ✓ βάτραχοι (ομάδα 4).

Γίνεται συζήτηση με τα παιδιά για το ποια είναι τα ορατά και ποια τα αόρατα εφόδια. Συζητούν με την ομάδα τους και συμπληρώνουν το εσωτερικό του σακιδίου τους με τα εφόδια που κατέληξαν. Στη συνέχεια, η κάθε ομάδα ανακοινώνει τα εφόδια που κατέγραψε.

Παραδείγματα για:

- ✓ **Ορατά εφόδια /στηρίγματα:** Φίλοι, οικογένεια, δάσκαλοι /ες, η μουσική που μου αρέσει, το μπλοκ της ζωγραφικής μου, το ημερολόγιό μου.
- ✓ **Αόρατα εφόδια /στηρίγματα:** Συνεργασία, χαμόγελο, αισιοδοξία, συμβουλές, χιούμορ, ευγένεια, ενσυναίσθηση, ευελιξία, ιδέες, δημιουργικότητα, υπευθυνότητα, στόχοι, όνειρα.

04 Μάθημα

Εσύ πότε έκανες τα «ποτέ» σου «πότε»;

Ο/Η εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι το σακίδιο της προσαρμοστικότητας καλό είναι να μας συντροφεύει σε κάθε μας ταξίδι στη ζωή. Ανάλογα με την αλλαγή που έχουμε στη ζωή μας, επιλέγουμε τα εφόδια που μας βοηθούν να προσαρμοζόμαστε, να αλλάζουμε, να προχωρούμε!

Για σκέψου, τι εσωτερικά ταξίδια έκανες ως τώρα!

«Υπήρξε κάποια φορά που είπες “ποτέ δε θα δεχθώ αυτή την αλλαγή, ποτέ δε θα καταφέρω να προσαρμοστώ” κι όμως τελικά τα κατάφερες;»

Τα παιδιά αναφέρουν ό,τι τους έρχεται στο μυαλό και στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός τους θυμίζει σταθμούς στη ζωή τους και τους δίνει τον λόγο.

- ✓ Πρώτη μέρα σε καινούριο σχολείο / φροντιστήριο
- ✓ Πρώτη διανυκτέρευση εκτός σπιτιού
- ✓ Συμμετοχή σε μια εκδήλωση του σχολείου / θεατρικό
- ✓ Πρώτη φορά που διαβάζω μόνος / η τα μαθήματά μου
- ✓ Να γίνω καλός / ή στην ορθογραφία / ανάγνωση

Τα παιδιά μοιράζονται τις επιτυχίες τους στην αντιμετώπιση της αλλαγής.

Μετά από κάθε δήλωση και για να γίνει πιο διαδραστικό, τα παιδιά καλούνται ανάλογα με τον βαθμό προσαρμοστικότητας που έδειξαν να σηκώσουν το αντίστοιχο χρωματιστό μολύβι.

Πράσινο= καθόλου προσαρμοστικότητα, ήταν υπερβολικά δύσκολο

Κίτρινο= έτσι κι έτσι, δυσκολεύτηκα αλλά θα τα καταφέρω

Κόκκινο= έδειξα προσαρμοστικότητα, τα κατάφερα περίφημα.

04 Μάθημα

Εσύ πότε έκανες τα
«ποτέ» σου «πότε»;

Ο/Η εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι έχουν ήδη καταφέρει να αντιμετωπίσουν πολλές αλλαγές στη ζωή τους, αν λοιπόν εστιάσουν στις περιόδους που αντιμετώπισαν τις αλλαγές θετικά, θα αισθανθούν ελπίδα για το μέλλον και με αυτό τον τρόπο θα θυμίζουν στον εαυτό τους ότι η ζωή μπορεί να είναι ευχάριστη ακόμα και μετά από μια μεγάλη αλλαγή.

Κλείσιμο μαθήματος – «Οδηγό επιβίωσης στις δυσκολίες της ζωής»

Τα παιδιά συζητούν όλα μαζί και καταρτίζουν τον «Οδηγό επιβίωσης στις δυσκολίες της ζωής». Σκέφτονται και καταγράφουν αξίες, δεξιότητες που χρειαζόμαστε για να αντιμετωπίσουμε τις δυσκολίες που προκύπτουν στη ζωή μας. Αφού συνταχθεί ο οδηγός, μπορεί να μοιραστεί στα υπόλοιπα παιδιά του σχολείου, καθώς να σταλεί και στο σπίτι.

04 Μάθημα

Εσύ πότε έκανες τα
«ποτέ» σου «πότε»;

Πρωταθλητής /Πρωταθλήτρια Προσαρμοστικότητας!

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «Αντίθετες κινήσεις»

Ο εκπαιδευτικός εξηγεί στα παιδιά ότι:

- ✓ όταν τους λέει «τρέχω, επί τόπου» θα μένουν ακίνητα και αντίστροφα όταν τους λέει «σταματώ» θα τρέχουν επί τόπου.
- ✓ όταν τους λέει «στροφή» θα κάνουν καθισματάκι και αντίστροφα όταν τους λέει «καθισματάκι» θα κάνουν στροφή.
- ✓ όταν τους λέει «πήδημα στο ένα πόδι» θα πηδούν και με τα δύο και αντίστροφα όταν τους λέει «πήδημα στα δυο» θα πηδούν στο ένα.

Για να είναι το παιχνίδι όσο πιο διασκεδαστικό γίνεται, ο εκπαιδευτικός αλλάζει τις οδηγίες γρήγορα.

Πορεία μαθήματος

Όσο απρόβλεπτη και να είναι μια αλλαγή, μπορώ να αφιερώσω λίγα λεπτά για να σκεφτώ το πλάνο προσαρμοστικότητάς μου! Δηλαδή πράγματα που μπορώ να κάνω για να αντιμετωπίσω την αλλαγή και να προσαρμοστώ καλύτερα!

05 Μάθημα

Πρωταθλητής /ρια
Προσαρμοστικότητας!

Σενάρια που καλλιεργούν την προσαρμοστικότητα μου.

Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά, αφού καθίσουν σε κύκλο, να πάρουν θέση στο πώς θα διαχειριστούν τα πιο κάτω σενάρια.

Σενάριο 1.

Ο Φαίδωνας ανυπομονεί να παίξει με έναν φίλο του, αλλά η συνάντηση τελευταία στιγμή ακυρώνεται.

Ας μπούμε στη θέση του!

Τι αισθάνεται;

Τι σκέφτεται;

Τι εναλλακτικό σχέδιο να κάνει;

Ποιο μπορεί να είναι το «πλάνο προσαρμοστικότητας» που θα καταστρώσει;

Σενάριο 2.

Η Ξανθίππη πρέπει να αλλάξει σχολή χορού γιατί δεν βολεύει τους γονείς της. Στη νέα σχολή χορού όμως δεν θα ξέρει κανέναν.

Ας μπούμε στη θέση της!

Τι αισθάνεται;

Τι σκέφτεται;

Τι εναλλακτικό σχέδιο να κάνει;

Ποιο μπορεί να είναι το «πλάνο προσαρμοστικότητας» που θα καταστρώσει;

Σενάριο 3

Η Ευτυχία θέλει να παίξει κρυφτό, το αγαπημένο της παιχνίδι, αλλά όλοι οι φίλοι της προτιμούν να παίξουν ένα νέο παιχνίδι που έχουν μάθει.

Ας μπούμε στη θέση της!

Τι αισθάνεται;

Τι σκέφτεται;

Τι εναλλακτικό σχέδιο να κάνει;

Ποιο μπορεί να είναι το «πλάνο προσαρμοστικότητας» που θα καταστρώσει;

05 Μάθημα

Πρωταθλητής / ρια
Προσαρμοστικότητας!

Κλείσιμο – «Μετάλλιο προσαρμοστικότητας»

«Ο Ποτέ-Ποτέ έπαθε κι έμαθε. Όρα να μάθουμε κι εμείς! Μικρές αλλαγές γίνονται καθημερινά. Δείξε προσαρμοστικότητα και γίνε πρωταθλητής / πρωταθλήτρια! Ποια είναι άραγε τα κριτήρια για να κερδίσεις ένα ξεχωριστό μετάλλιο; Το μετάλλιο της προσαρμοστικότητας;» Τα παιδιά εκφράζουν ελεύθερα τις απόψεις τους για το ποια είναι τα κριτήρια αυτά.

Πιθανά κριτήρια:

- ✓ Αντιμετώπισες την αλλαγή με χαμόγελο!
- ✓ Σκέφτηκες λύσεις και επέλεξες αυτή που σου ταιριάζει περισσότερο!

Είσαι πρωταθλητής / πρωταθλήτρια προσαρμοστικότητας! Μοιράζεται στα παιδιά το **Φ.Ε. 07α** ή **07β** και καλούνται να φιλοτεχνήσουν το δικό τους μετάλλιο προσαρμοστικότητας. Αφού το κόψουν, ο/η εκπαιδευτικός βάζει κορδέλα και έπειτα με τη συνοδεία μουσικής γίνεται η απονομή!

Ιδέες για τον /την εκπαιδευτικό:

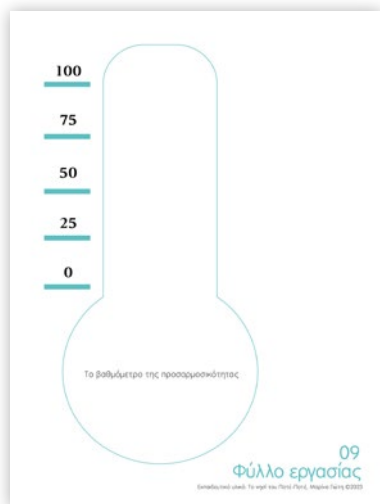
Εβδομαδιαία επιβράβευση: Τα παιδιά συνήθως επιβραβεύονται για την επίδοση, την πρόοδο και την καλή τους συμπεριφορά. Τι λένε να δημιουργήσουμε έναν έπαινο / βραβείο ειδικά για τις περιπτώσεις, κατά τις οποίες επέδειξαν υψηλό βαθμό προσαρμοστικότητας, το **Φ.Ε. 08** και το οποίο θα δίνεται καθόλη τη διάρκεια της χρονιάς;

05 Μάθημα
Πρωταθλητής / ρια
Προσαρμοστικότητας!

Το βαθμόμετρο της προσαρμοστικότητας: Θέλοντας να καλλιεργήσουμε την προσαρμοστικότητα και σε επίπεδο τάξης μπορούμε να υιοθετήσουμε το βαθμόμετρο της προσαρμοστικότητας **Φ.Ε.09**. Αξιολογούμε στο τέλος κάθε εβδομάδας ή μήνα πόσο καλά ανταποκρίθηκαν τα παιδιά σε αλλαγές που προέκυψαν, π.χ. πώς ανταποκρίθηκαν όταν άλλαξε το πρόγραμμα για μια γιορτή, όταν έχασαν τη γυμναστική λόγω καιρικών συνθηκών κτλ.

Αυτό θα δίνει μια ένδειξη σε παιδιά και εκπαιδευτικό για το πόση εξάσκηση χρειάζονται ακόμα τα παιδιά στο κομμάτι της προσαρμοστικότητας στην καθημερινότητά τους.

Βοηθητικό θα ήταν να ενημερωθούν και οι γονείς /κηδεμόνες για το βαθμόμετρο και την επιβράβευση με σκοπό να τα υιοθετήσουν και στο σπίτι.

05 Μάθημα

Πρωταθλητής /ρια
Προσαρμοστικότητας!

Ο προσαρμοστικός μου εαυτός!

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «Ο καθρέφτης»

- ✓ Τα παιδιά είναι χωρισμένα σε ζευγάρια και στέκονται το ένα απέναντι από το άλλο. Το ένα είναι ο καθρέφτης και το άλλο το είδωλο. Το είδωλο κάνει διάφορες κινήσεις-γκριμάτσες και ο καθρέφτης τις μιμείται. Έπειτα αλλάζουν ρόλους.
- ✓ Τα παιδιά κάθονται σε κύκλο, μαζί και ο/η εκπαιδευτικός. Κρατώντας έναν μικρό καθρέφτη, το κάθε παιδί καλείται να συμπληρώσει τη φράση: «Αγαπώ τον εαυτό μου επειδή...». Τελευταίος /α συμπληρώνει τη φράση ο/η εκπαιδευτικός: «Αγαπώ τον εαυτό μου επειδή αντιμετωπίζω τις αλλαγές της ζωής μου με προσαρμοστικότητα».

Πορεία μαθήματος

Ο/Η εκπαιδευτικός λέει στα παιδιά: «Πιο πολύ από ποτέ, εμείς οι άνθρωποι βρισκόμαστε αντιμέτωποι με αλλαγές. Πιο πολύ από ποτέ υπάρχει η ανάγκη να καλλιεργήσουμε τη δεξιότητα της προσαρμοστικότητας. Η προσαρμοστικότητα έχει να κάνει με το πόσο καλά ένα πρόσωπο αντιδρά στο αναπόφευκτο της αλλαγής.

«Όλοι/Όλες έχουμε την ικανότητα να βελτιώσουμε την προσαρμοστικότητά μας και να γίνουμε πιο προσαρμοστικοί/προσαρμοστικές. Πώς μιλάει άραγε ένα προσαρμοστικό παιδί στον εαυτό του;»

Τα παιδιά εκφράζουν ελεύθερα της απόψεις τους!

06 Μάθημα

Ο προσαρμοστικός μου εαυτός!

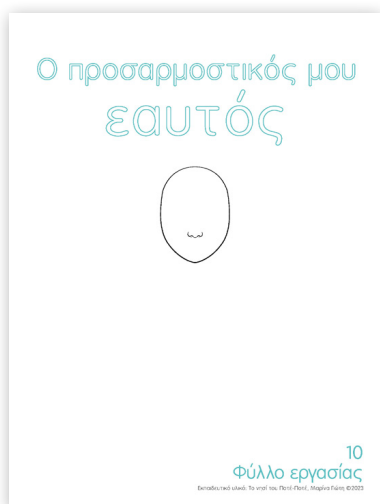

Εκφράσεις που καλλιεργούν την προσαρμοστικότητα:

Οι αλλαγές

- ✓ με ωριμάζουν
- ✓ με εξελίσσουν
- ✓ με δυναμώνουν
- ✓ με κάνουν ψυχικά πιο ανθεκτικό παιδί
- ✓ είναι μέρος της ζωής
- ✓ είναι καλοδεχούμενες
- ✓ αντιμετωπίζονται με θετικότητα
- ✓ θέλουν ψυχραιμία και ηρεμία
- ✓ κάποιες φορές μπορεί να με δυσκολέψουν λίγο, όμως τις αντιμετωπίζω
- ✓ κάποιες φορές δεν εξαρτώνται από μένα
- ✓ κάποιες φορές με οδηγούν να ζητήσω βοήθεια
- ✓ κάποιες φορές απαιτούν χρόνο για να τις συνηθίσω
- ✓ κάποιες φορές είναι συναρπαστικές!

Μοιράζεται στα παιδιά το **Φ.Ε. 10** «Ο προσαρμοστικός μου εαυτός» με ανθρώπινο περίγραμμα και καλούνται να ζωγραφίσουν τον εαυτό τους. Στη συνέχεια, καλούνται να γράψουν γύρω-γύρω φράσεις που μπορούν να λένε οι ίδιοι/ίδιες στον εαυτό τους, όταν καλούνται να προσαρμοστούν σε μια αλλαγή. Μπορούν να εμπνευστούν από τα πιο πάνω παραδείγματα.

06 Μάθημα

Ο προσαρμοστικός μου εαυτός!

Εξασκούμε στην αλλαγή

Τα αντίθετα αγγίγματα

Ο/Η εκπαιδευτικός αναφέρει στα παιδιά ότι κάθε φορά που θα λέει «ώμοι» θα ακουμπούν και με τα δύο χέρια το κεφάλι και αντίστροφα, όταν λέει «γόνατα» θα ακουμπούν τη μέση και αντίστροφα, όταν λέει «αφτιά» θα ακουμπούν τους αστραγάλους και αντίστροφα. Ο/Η εκπαιδευτικός λέει γρήγορα τις αλλαγές για να είναι το παιχνίδι πιο ενδιαφέρον και διασκεδαστικό.

Με το αντίθετο χέρι

Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να πάρουν ένα στυλό και ένα χαρτί και να γράψουν στη σελίδα μια σύντομη ιστορία με τίτλο «Μια τυπική ημέρα». Ξεκινούν να γράφουν και μετά από 1 λεπτό τα καλεί να πάρουν το στυλό με το χέρι το οποίο δεν συνηθίζουν να γράφουν και να συνεχίσουν την ιστορία. Γίνεται συζήτηση στην τάξη για το πώς αντιμετώπισαν την αλλαγή. Το βρήκαν αρχικά δύσκολο και κατάφεραν μετά να προσαρμοστούν; Χρησιμοποίησαν κάποιες στρατηγικές προκειμένου να αντιμετωπίσουν την αλλαγή και να ολοκληρώσουν την ιστορία;

Ανάποδο περπάτημα

Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να σηκωθούν από τη θέση τους και να αρχίσουν να περπατούν γύρω από το δωμάτιο σιγά σιγά και με ασφάλεια. Μετά από λίγα λεπτά, τους ζητάει να γυρίσουν και να αρχίσουν να περπατούν προς τα πίσω γύρω από το δωμάτιο (εφόσον, εννοείται, είναι ασφαλές). Γίνεται και πάλι συζήτηση πώς τα παιδιά προσαρμόστηκαν στην αλλαγή. Αν τελικά τα κατάφεραν. Πώς αισθάνθηκαν αρχικά;

Όλα Ανάποδα

Σε ζευγάρια: Το ένα παιδί ζωγραφίζει με το αριστερό και το ζευγάρι του προσπαθεί να μαντέψει τι είναι. Έπειτα αλλάζουν ρόλους. Οι λέξεις που θα επιλέξουν θα πρέπει να είναι από το βιβλίο *Το νησί του Ποτέ-Ποτέ*.

07 Μάθημα

Εξασκούμε στην αλλαγή

Εναλλακτικά, τα παιδιά χωρίζονται σε ζευγάρια. Το ένα γράφει μια λέξη ανάποδα και το ζευγάρι του πρέπει να τη βρει.

Παραδείγματα:

- ✓ ιρέτσιρεΠ (Περιστέρι)
- ✓ αιγάβουκουΚ (Κουκουβάγια)
- ✓ οταλήδοΠ (Ποδήλατο)
- ✓ ραίραχραΚ (Καρχαρίας)

Αν θέλουμε να γίνει πιο διασκεδαστικό, μπορούμε να καθορίσουμε χρόνο εντός του οποίου τα παιδιά θα πρέπει να αναγνωρίσουν τη λέξη.

Κλείσιμο: «Οραματίσου τη θετική αλλαγή»

Χαλαρωτική μουσική. Τα παιδιά κάθονται αναπαυτικά, κλείνουν τα μάτια και ο/η εκπαιδευτικός τους απευθύνει τα πιο κάτω λόγια:

«Σκεφτείτε μια αλλαγή που πρόκειται να συμβεί στη ζωή σας για την οποία αισθάνεστε ανησυχία. Φανταστείτε πώς θα είναι η ζωή σας αν η αλλαγή είναι επιτυχής και συμβεί χωρίς προβλήματα, ενώ σκέπτεσθε τα συναισθήματα που θα αισθανθείτε σε αυτή την περίπτωση. Αφού δημιουργήσετε αυτή την εικόνα επιτυχίας στο μυαλό σας, κάντε ένα σκίτσο για αυτή στο ημερολόγιο σας. Σημειώστε επίσης με φωτεινά χρώματα σε όλη την εικόνα τα συναισθήματα που θα αισθανθείτε αν η αλλαγή αυτή πάει καλά. Συμπεριλάβετε επιπλέον κάποια θετικά μηνύματα όπως “μπορείς να το κάνεις” και “συνέχισε” για να πάρετε θάρρος και ενέργεια και να συνεχίσετε να εργάζεστε για αυτό το επιτυχημένο αποτέλεσμα. Εάν κάποιες φορές αποθαρρύνεστε ή αισθάνεστε αρνητικά, θα σκέφτεστε αυτή την εικόνα επιτυχίας και θα θυμάστε τα θετικά μηνύματα που θα σας βοηθήσουν να αισθάνεστε αισιόδοξος /αισιόδοξη και πάλι».

07 Μάθημα

Εξασκούμε στην αλλαγή

Ιδέα για να εξασκηθούν τα παιδιά στην αλλαγή στο σπίτι και στο σχολείο:

Αναφέρουμε είτε ως γονείς είτε ως εκπαιδευτικοί στα παιδιά ότι «στη ζωή θα ήταν χρήσιμο να μάθουμε να παίρνουμε μικρά ρίσκα! Με αυτό τον τρόπο συνηθίζουμε την ιδέα της αλλαγής και δυναμώνουμε! Μαθαίνουμε πρακτικά ότι μπορούμε να αντιμετωπίσουμε κάθε αλλαγή!»

Καλούμε τα παιδιά να σκεφτούν τι θα αποτελούσε για τα ίδια μεγάλη πρόκληση! Ανάλογα με τις απαντήσεις του παιδιού, οι γονείς ή οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προτείνουν μια πρόκληση. Η διάρκειά της να είναι ανάλογη της πρόκλησης, ενώ μπορεί να προστεθεί και μια μικρή επιβράβευση.

Μερικές ιδέες για προκλήσεις:

- ✓ Μια μέρα της βδομάδας χωρίς ηλεκτρονικά / οθόνες ή κινητό.
- ✓ Τρώω υγιεινά φαγητά που συνήθως τα αποφεύγω.
- ✓ Περνώ μια βδομάδα χωρίς χαρτζιλίκι.
- ✓ Φτιάχνω μόνος / η το τοστ μου για το σχολείο.
- ✓ Σκέφτομαι κάτι που δεν δοκίμασα ποτέ και το κάνω, π.χ. να πάω κατασκήνωση, να δοκιμάσω ένα σπορ που μου φαίνεται δύσκολο.

07 Μάθημα

Εξασκούμε στην αλλαγή

Παίζω αλλιώς!

Στο πλαίσιο καλλιέργειας στα παιδιά της δεξιότητας της προσαρμοστικότητας, μπορεί να οργανωθεί στο σχολείο η «Μέρα αντισυμβατικού παιχνιδιού». Συγκεκριμένα, τα παιδιά θα παίξουν γνωστά τους παιχνίδια, αλλάζοντας όμως τους κανόνες ή παίρνοντας τους κανόνες από ένα παιχνίδι και συμπληρώνοντάς τους σε ένα άλλο.

Παραδείγματα:

- ✓ Να παίξουν μπάσκετ και να πρέπει να κάνουν 5 βήματα πριν κάνουν σουτ.
- ✓ Να παίξουν κρύο-ζέστη ανάποδα.
- ✓ Να παίξουν αντί για 5 εναντίον 5, 4 εναντίον 4.

08 Μάθημα

Παίζω αλλιώς!

«Πίτσα της ψυχικής ανθεκτικότητας»

Ο Ποτέ-Ποτέ πεινάει πολύ. Είναι ευκαιρία να τον καλέσουμε να φτιάξει κι αυτός την «πίτσα ψυχικής ανθεκτικότητας», μια και τρώγοντάς την θα ενισχύσει και την προσαρμοστικότητά του... κάτι που όλοι συμφωνούμε ότι έχει μεγάααλη ανάγκη.

Δουλεύοντας το κάθε παιδί μόνο του, γράφει πάνω στην πίτσα της ψυχικής ανθεκτικότητας (Φ.Ε. 11). Η πίτσα χωρίζεται σε τέσσερα κομμάτια-γεύσεις. Στην καθεμία γράφει φράσεις ή ζωγραφίζει εικόνες που ταιριάζουν με τη γεύση αυτή μιλώντας για τα πράγματα που κάνει όταν δυσκολεύεται από κάτι.

Γεύση 1: Οικογένεια / Άνθρωποι που με στηρίζουν

Γεύση 2: Δημιουργικά πράγματα που κάνω (π.χ. ζωγραφίζω, τραγουδώ)

Γεύση 3: Σωματικά πράγματα που κάνω (π.χ. παίζω ποδόσφαιρο)

Γεύση 4: Πράγματα που θα λέω στον εαυτό μου όταν θα αντιμετωπίζω μια αλλαγή (π.χ. θα τα καταφέρω, όλα θα πάνε καλά)

09 Μάθημα

«Πίτσα της ψυχικής ανθεκτικότητας»

Το νησί του Ποτέ-Ποτέ κινδυνεύει!

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «SOS ΔΙΟΞΕΙΔΙΟΣ»

Ένα παιδί έχει τον ρόλο του «διοξειδίου» και τρέχει να μολύνει τα υπόλοιπα παιδιά. Όποιο αγγίξει γίνεται «διοξείδιο» και κυνηγά μαζί του. Αν το παιδί όμως πει SOS, μένει ακίνητο μέχρι να το αγγίξει ένα άλλο παιδί και να το σώσει. Δικαιούται να πει SOS μια φορά μόνο.

Πορεία μαθήματος

Ο/Η εκπαιδευτικός αφηγείται στα παιδιά με το ανάλογο ύφος:

«Το νησί του Ποτέ-Ποτέ κινδυνεύει από σημαντικές κλιματικές αλλαγές με καταστροφικές συνέπειες. Ως κύριος ύποπτος καταζητείται ο Διοξείδιος Άνθρακας, γνωστός και ως CO₂. Πολλοί πολίτες έκαναν καταγγελίες στην αστυνομία για την επικίνδυνη αύξηση της θερμοκρασίας της γης και κατέθεσαν ότι τον είδαν με τα μάτια τους να καταστρέφει τη γη. Συχνάζει σε καμινάδες εργοστασίων, εξατμίσεις αυτοκινήτων... Σύμφωνα με πληροφορίες, απεχθάνεται τα δάση, τα φυτά και τους ενεργούς πολίτες. Παρακαλείται όποιος γνωρίζει κάτι να ενημερώσει άμεσα τον Ποτέ-Ποτέ! Ακολουθεί βίντεο από τις καταστροφές που προκαλεί ο Διοξείδιος Άνθρακας σε όλο τον πλανήτη.

ΠΡΟΣΟΧΗ! ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΑΚΡΟΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ».

Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει το βίντεο «Κόντρα στο ρεύμα» (μέχρι το 3:36') [λινκ](#). Ταυτόχρονα δίνει σε κάθε παιδί ένα ιδεόγραμμα με τη φράση «κλιματική αλλαγή» (Φ.Ε. 12). Τα παιδιά μπορούν σε αυτό να σημειώνουν λέξεις ή φράσεις που θέλουν να θυμούνται κατά τη διάρκεια του βίντεο. Όταν τελειώσει, ο/η εκπαιδευτικός δίνει ακόμα 3 λεπτά –με χρήση χρονομέτρου– για να γράψουν κι άλλες λέξεις ή φράσεις που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή. Για πιο μικρά παιδιά, η άσκηση μπορεί να γίνει προφορικά.

10 Μάθημα

Το νησί του Ποτέ-Ποτέ κινδυνεύει!

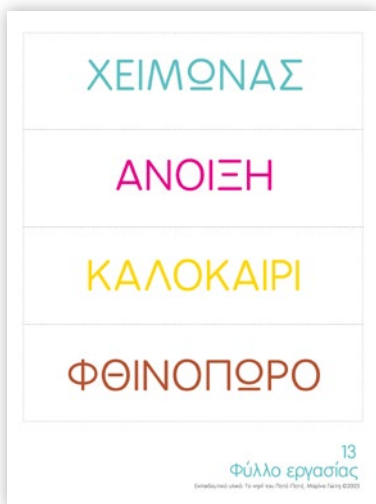

Στη συνέχεια, τα παιδιά ανακοινώνουν τις απαντήσεις τους, οι οποίες σημειώνονται στο αντίστοιχο ιδεόγραμμα που υπάρχει στον πίνακα. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητάει από τα παιδιά να εξηγήσουν τι είναι τελικά η κλιματική αλλαγή. Ο ορισμός μπορεί να σημειωθεί και στον πίνακα. Τα παιδιά καλούνται να εστιάσουν στα όσα ο Μοχάμεντ (που ζει στην Ινδία) αναφέρει ότι συμβαίνουν στη χώρα του. Ποιοι έχουν ευθύνη γι' αυτό που συμβαίνει στον πλανήτη;

Το παιχνίδι των εποχών

«Η κλιματική αλλαγή που υπάρχει στο νησί του Ποτέ-Ποτέ. Τι πιστεύετε, όμως; Υπάρχει και στη χώρα μας, στην πόλη που μένουμε, παρατηρείτε κάτι;» Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η κλιματική αλλαγή είναι μέρος της ζωής μας. Επηρεάζει όλο τον πλανήτη.

Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τυχαία τα παιδιά σε 4 ομάδες στις 4 γωνιές της τάξης. Κάθε γωνιά της τάξης είναι και μια εποχή. Τοποθετεί την αντίστοιχη καρτέλα **Φ.Ε. 13**. Η κάθε ομάδα θα πρέπει να συσκεφθεί και να αποφασίσει τα χαρακτηριστικά της εποχής της. Δίνονται 3-5 λεπτά για να σημειώσουν / συζητήσουν τα χαρακτηριστικά της. Στη συνέχεια, θα πρέπει να παρουσιάσουν με όποιο τρόπο θέλουν την εποχή τους.

Έπειτα, ο/η εκπαιδευτικός μιλάει για παράδοξα καιρικά φαινόμενα σε διάφορα μέρη, π.χ. «φέτος ο Μάης στην Αθήνα έμοιαζε με Αύγουστο», «την άνοιξη έκανε πολύ κρύο και μου θύμισε τον χειμώνα», «τον Αύγουστο έβρεχε ασταμάτητα, μου θύμισε τον Δεκέμβρη»...

Σε κάθε αναφορά τραβάει μαθητές από την ομάδα του φθινοπώρου και της άνοιξης και τα οδηγεί στο καλοκαίρι και στον χειμώνα αντίστοιχα. Τελικά, με την ολοκλήρωση της δραστηριότητας, οι ομάδες του φθινοπώρου και της άνοιξης έχουν σχεδόν αδειάσει...

10 Μάθημα

Το νησί του Ποτέ-Ποτέ κινδυνεύει!

Τα παιδιά καλούνται να επαναλάβουν τη φράση: «Πόπο, συμφορά μας, οι εποχές τρελάθηκαν! Τι θα κάνουμε τώρα;»

Οι προειδοποιήσεις

«Από πού προειδοποιούμαστε συνεχώς για την ανάγκη προστασίας του πλανήτη;»

Πιθανές απαντήσεις: Ντοκιμαντέρ, βιντεάκια στο διαδίκτυο, περιβαλλοντικές οργανώσεις, ακτιβιστές/ακτιβίστριες. «Τι λέτε; Να ακούσουμε τις προειδοποιήσεις τους ή όχι;»

»Μπορεί άραγε να γίνει κάτι για να βελτιωθεί η κατάσταση στην χώρα μας αλλά και σε όλο τον πλανήτη;» Όσων παιδιών η απάντηση είναι «ναι» καλούνται να σταθούν, όσων είναι «όχι» να κάτσουν σταυροπόδι και όσων είναι «έτσι κι έτσι» να μείνουν καθιστά στην καρέκλα τους.

Βλέπω ότι τα περισσότερα παιδιά /όλα πιστεύετε ότι...

Τα παιδιά παίρνουν μικρόφωνο και επιχειρηματολογούν για τη θέση τους.

Κλείσιμο μαθήματος: «Το ποτέ θέλει μια μικρή προσπάθεια για να γίνει πότε»

Ας φέρουμε στο μυαλό μας την τελευταία φράση του παραμυθιού: «Το ποτέ θέλει μια μικρή προσπάθεια για να γίνει πότε!» Επαναλαμβάνουμε όλα τα παιδιά μαζί τη φράση ψιθυριστά, τραγουδιστά, όσο πιο δυνατά μπορούμε για να πάει το μήνυμα και στις διπλανές τάξεις! Στο επόμενο μάθημα θα συζητήσουμε το πώς και το πότε μπορούμε να βοηθήσουμε!

10 Μάθημα

Το νησί του Ποτέ-Ποτέ κινδυνεύει!

Η πράσινη πυξίδα μου για ένα «αιιφόρο* μέλλον»!

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «Η πυξίδα μου τρελάθηκε»

Σε κεντρικό σημείο της τάξης βρίσκεται στημένο το βιβλίο *Το νησί του Ποτέ-Ποτέ*. Τα παιδιά περπατούν ελεύθερα στον χώρο. Κάθε φορά που ο/η εκπαιδευτικός λέει «η πυξίδα μου τρελάθηκε», τα παιδιά αλλάζουν κατεύθυνση. Στο επόμενο στάδιο τα παιδιά περπατούν και με το που ακούν τη φράση κάνουν στροφή στον αέρα και μετά αλλάζουν κατεύθυνση. Στο τελευταίο στάδιο περπατούν και, στην ηχώ της φράσης, κάνουν στροφή στον αέρα, προσγειώνονται δείχνοντας με το δάκτυλο το βιβλίο, φωνάζουν δυνατά όλα μαζί «αλλαγή» και έπειτα αλλάζουν κατεύθυνση.

Εναλλακτικά

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «Τρελαίνεις την πυξίδα μου και δείχνει όπου πας»

Υπάρχει μουσική στον χώρο. Το κάθε παιδί παίρνει τυχαία μια καρτελίτσα με το όνομα ενός συμμαθητή/μιας συμμαθήτριας που θα πρέπει να τον/την ακολουθεί συνεχώς χωρίς όμως να τον/την πάρει είδηση. Τα παιδιά κινούνται στον χώρο για 3-4 λεπτά. Στο τέλος του παιχνιδιού, θα πρέπει να σταθούν δίπλα από το άτομο που νομίζουν ότι τους ακολουθούσε και βλέπουμε ποιοι/ποιες μάντεψαν σωστά!

Πορεία μαθήματος

«Στο προηγούμενο μάθημα, θυμάστε με ποια φράση τελειώσαμε; “Το ποτέ θέλει λίγη προσπάθεια για να γίνει πότε!” Όρα για δράση λοιπόν! Η πυξίδα είναι αυτή που μας βοηθάει να προσανατολιστούμε όταν χάσουμε τον δρόμο. Η πυξίδα μας λοιπόν θα πρέπει από δω και μπρος να μας δείχνει τον “πράσινο δρόμο”. Να ζούμε μαζί με τη φύση και να την προστατεύουμε με κάθε τρόπο.

11 Μάθημα

Η πράσινη πυξίδα μου

»Ποιες αλλαγές πρέπει να γίνουν στη δική μας συμπεριφορά για να πετύχουμε ένα αειφόρο μέλλον για τον πλανήτη μας, ούτως ώστε οι δικές μας επιλογές να μην εμποδίσουν τις επόμενες γενιές; Τι μπορούμε να κάνουμε για να κρατάμε την πυξίδα μας προσανατολισμένη στον σεβασμό προς το περιβάλλον; Πείτε μου τις πρώτες σκέψεις που σας έρχονται στο μυαλό!» Αφού τα παιδιά εκφράσουν τις απόψεις τους, παρακολουθούμε το βίντεο «Κόντρα στο ρεύμα» (από το 3:40') το οποίο παρουσιάζει προτάσεις για την προστασία του πλανήτη. Συμπληρώνονται οι προτεινόμενες από τα παιδιά λύσεις με κάποιες στις προτεινόμενες στο βίντεο που δεν είχαν επισημανθεί από τα παιδιά.

Πιθανές απαντήσεις:

- ✓ Αγοράζω μόνο ό,τι χρειάζομαι!
- ✓ Επιλέγω να μειώσω την κατανάλωση κρέατος γιατί η κτηνοτροφία έχει σημαντικές επιπτώσεις στο κλίμα.
- ✓ Αν οι αποστάσεις είναι κοντινές, προτιμώ να περπατώ.
- ✓ Επιλέγω το ποδήλατο ως μεταφορικό μέσο ή τα μέσα μαζικής μεταφοράς.
- ✓ Κάνω ανακύκλωση /κομποστοποίηση /τηγανοκίνηση.
- ✓ Αγοράζω βιβλία από κοντινά βιβλιοπωλεία στα οποία θα πάω με τα πόδια, με ποδήλατο, λεωφορείο (αντί να παραγγείλω από μακρινή εταιρεία που θα καταναλώσει καύσιμη ενέργεια για να μου τα στείλει).
- ✓ Επιδιορθώνω και επαναχρησιμοποιώ ό,τι μπορώ!
- ✓ Χρησιμοποιώ επαναχρησιμοποιούμενα μπουκαλάκια για το νερό μου και επαναχρησιμοποιούμενο δοχείο για το κολατσιό μου.
- ✓ Επιλέγω να τρώω φρούτα και λαχανικά στην εποχή τους!
- ✓ Εξοικονομώ ηλεκτρικό ρεύμα κλείνοντάς το όταν δεν το χρειάζομαι.
- ✓ Έχω τον νου μου στο νερό και δεν το σπαταλώ.
- ✓ Προτιμώ τοπικά προϊόντα που είναι πιο φρέσκα και δεν ταξίδεψαν σπαταλώντας ενέργεια για να φτάσουν κοντά μου.

11 Μάθημα

Η πράσινη πυξίδα μου

Στη συνέχεια, μοιράζεται το Φ.Ε.14 και τα παιδιά καλούνται να φιλοτεχνήσουν την πράσινη πυξίδα τους και να γράψουν μέσα σε αυτή τις καθημερινές συνήθειες που θα συνεχίσουν ή θα ξεκινήσουν για να προσαρμοστούν προς έναν τρόπο ζωής πιο φιλικό προς το περιβάλλον.

Κλείσιμο μαθήματος

Τα παιδιά παρουσιάζουν αυτά που έγραψαν, δίνουν τα χέρια και δηλώνουν υπεύθυνα ότι θα τα τηρούν!

Ιδέες για τον εκπαιδευτικό

Μπορούμε να δημιουργήσουμε την πράσινη πυξίδα της τάξης και έπειτα του σχολείου, δηλ. να καταλήξουμε σε κάποιες πράσινες λύσεις κοινές για όλα τα παιδιά. Ενώπιον του σχολείου, παρουσιάζονται οι λύσεις αυτές και υπάρχει από κοινού δέσμευση για τήρησή τους. Η ομαδική πράσινη πυξίδα φιλοτεχνείται και αναρτάται σε περίοπτα σημεία του σχολείου, τυπώνεται και αποστέλλεται στο σπίτι, διανέμεται στη γειτονιά.

*Έννοια της Αειφορίας

Ως αειφόρος χαρακτηρίζεται η ανάπτυξη (sustainable development) «που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο τη δυνατότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες». Βασίζεται σε δύο παράγοντες: Ανθρώπινες ανάγκες και Περιβάλλον. Αφορά τη διαχείριση των πόρων, όπως η ενέργεια, το νερό, η ύλη, η γη.

Ανανεώσιμοι πόροι, όπως ζωντανοί οργανισμοί για τροφή, ρουχισμό, οικοδόμηση, ιατρικές εφαρμογές κτλ. δεν απαιτείται να μειωθούν στη χρήση τους, εφόσον ο ρυθμός χρήσης δεν ξεπερνάει τη φυσική αναπαραγωγή τους. Αντίθετα, οι μη ανανεώσιμοι πόροι (καύσιμα, μέταλλα κτλ.) απαιτούν περιορισμό στη χρήση και εύρεση υποκατάστατων αλλά και εναλλακτικών λύσεων. Ο δρόμος για την αειφορία περνά από τη μείωση της υπερκατανάλωσης, συνεπώς και της παραγωγής. Η έμφαση δίνεται στην οικονομία στη χρήση, στην επαναχρησιμοποίηση και στην ανακύκλωση.

[ΠΗΓΗ](#)

11 Μάθημα

Η πράσινη πυξίδα μου

Πείθω με επιχειρήματα

Μια αναπάντεχη αλλαγή στον κόσμο μας

Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να φανταστούν έναν κόσμο χωρίς πετρέλαιο. Πώς θα ήταν άραγε; Τα χωρίζει σε ομάδες και τους δίνει την ευκαιρία να συζητήσουν και να καταγράψουν τις απόψεις τους. Ποια ομάδα άραγε θα εντοπίσει τις περισσότερες αλλαγές στο πλαίσιο των 5'; Έπειτα ανακοινώνονται σε όλη την τάξη! Πώς θα ένιωθαν για αυτή την αλλαγή; Πώς θα την αντιμετώπιζαν;

Πιθανές απαντήσεις: Δεν θα υπάρχει ηλεκτρισμός άρα ούτε ηλεκτρονικά παιχνίδια, φωτισμός, τηλεόραση κτλ.

Παιχνίδι ρόλων

Ο/Η εκπαιδευτικός ενημερώνει τα παιδιά ότι συμμετέχουν στη διαδικτυακή εκπομπή «Μια αναπάντεχη αλλαγή». Ρόλο παρουσιαστή/παραουσιάστριας αναλαμβάνει ο/η εκπαιδευτικός.

Δίνεται στα παιδιά το σενάριο ότι το πετρέλαιο έχει εξαφανιστεί από τον πλανήτη.

Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες και η καθεμία από αυτές αναλαμβάνει έναν ρόλο: περιβαλλοντολόγοι/ειδικοί, διευθυντές/διευθύντριες σε εταιρεία ορυκτών καυσίμων, πολιτικοί, ενεργοί πολίτες.

Ανάλογα με τον ρόλο τους, καλούνται να κάνουν τη δική τους έρευνα. Αναζητούν και μελετούν σχετικά άρθρα, βιβλία, βρίσκουν παραδείγματα για να υποστηρίξουν τις θέσεις τους. Έπειτα, καλούνται να εκφράσουν τις απόψεις τους και να συζητήσουν με τις άλλες ομάδες. Ο/Η εκπαιδευτικός-παραουσιαστής/παραουσιάστρια αναλαμβάνει να συντονίσει τη συζήτηση. Στο τέλος καταγράφονται οι λύσεις τις οποίες ψήφισαν ως κατάλληλες όλες οι ομάδες.

12 Μάθημα

Πείθω με
επιχειρήματα

Κλείσιμο

Τα παιδιά με παντομίμα κάνουν ένα κρύο ντουζ για να απαλλαγούν από τον ρόλο. Κάθονται σε κύκλο. Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει πόσο εύκολο ήταν να μπουν στον ρόλο, να βρουν επιχειρήματα ή/και να συνεργαστούν με την ομάδα τους.

Ο/Η εκπαιδευτικός θυμίζει στα παιδιά τη φράση του Ηράκλειτου, που αναφέρεται μέσα στο βιβλίο μας: «Η μόνη σταθερά της ζωής είναι η αλλαγή». Το σενάριο ήταν φανταστικό, όμως στη ζωή μας και στον πλανήτη μας συνέχεια συμβαίνουν αλλαγές.

Εμείς προσπαθούμε να προσαρμοζόμαστε με επιτυχία και να στοχεύουμε σε ένα αειφόρο μέλλον!

12 Μάθημα

Πείθω με
επιχειρήματα

Ο Ποτέ-Ποτέ γνωρίζει περιβαλλοντικούς ακτιβιστές / ακτιβίστριες

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «Περιβαλλοντικοί ακτιβιστές / ακτιβίστριες»

Ο/Η εκπαιδευτικός ρωτάει τα παιδιά πριν παίξουν το παιχνίδι αν έχουν ακούσει ξανά τις λέξεις «ακτιβιστής» και «ακτιβισμός». Οι λέξεις αυτές παράγονται από τη λέξη act, που σημαίνει δρα, κάνω. Άρα ακτιβιστής /ακτιβίστρια είναι αυτός /αυτή που δρα, που κινητοποιείται, που διαμαρτύρεται για θέματα που θεωρεί σημαντικά. Περιβαλλοντικοί ακτιβιστές /ακτιβίστριες είναι αυτοί/ αυτές που δρουν, διαμαρτύρονται, ενημερώνουν, ευαισθητοποιούν για θέματα που αφορούν το περιβάλλον.

Τα παιδιά στέκονται σε κύκλο. Κάθε φορά ένα παιδί μπαίνει στη μέση, γίνεται περιβαλλοντικός ακτιβιστής (μπορεί να φορά ένα πράσινο καπέλο) και λέει μια εισήγηση που θα κάνει τον κόσμο καλύτερο. Μπορεί να χρησιμοποιηθούν εισηγήσεις από την πράσινη πυξίδα:

«Ας σώσουμε τον κόσμο μας φυτεύοντας δέντρα». Τα υπόλοιπα παιδιά παρουσιάζουν με παντομίμα την εισήγηση! Το παιχνίδι συνεχίζεται μέχρι όλα τα παιδιά ή αυτά που το επιθυμούν να πάρουν τον ρόλο του περιβαλλοντικού ακτιβιστή/ακτιβίστριας και να προτείνουν μια λύση.

Πορεία μαθήματος

«Παιδιά, ο Ποτέ-Ποτέ γνώρισε μια περιβαλλοντική ακτιβίστρια και έναν περιβαλλοντικό ακτιβιστή. Έχει εμπνευστεί πάρα πολύ από τα δύο αυτά παιδιά και ανυπομονεί να μας τα γνωρίσει!»

Παρουσιάζονται και σχολιάζονται οι διαφάνειες που περιέχουν πληροφορίες για τα δύο παιδιά. (δες σελίδες 44 και 45)

13 Μάθημα

Περιβαλλοντικοί ακτιβιστές

Η ακτιβίστρια Γκρέτα Τούνμπεργκ λέει χαρακτηριστικά ότι και οι χειρότερες προβλέψεις των κλιματολόγων δεν είναι μη αναστρέψιμες. Αν λάβουμε τολμηρά μέτρα ΤΩΡΑ μπορούμε να αυξήσουμε κατακόρυφα τις πιθανότητες για ένα ασφαλές μέλλον.

Όπως λοιπόν ο Ποτέ-Ποτέ έστω και αργά βρήκε το θάρρος, προσπάθησε, χτύπησε πιο δυνατά τα φτερά του και ξαφνικά άρχισε να πετάει, έκανε δηλ. το αδύνατο δυνατό, έτσι κι εμείς ας ενώσουμε τις δυνάμεις μας για να δράσουμε! Αν δεν έχετε βρει τον δρόμο σας για τον περιβαλλοντικό ακτιβισμό, ίσως θέλετε να χρησιμοποιήσετε κάποιες από τις παρακάτω ιδέες. Συζητήστε τις στην τάξη και σκεφτείτε και δικές σας.

Περιβαλλοντικές ακτιβιστή/ακτιβίστρια, να μερικές ιδέες:

- ✓ Σύνταξε ένα ψήφισμα για το κλίμα για να υπογράψουν οι φίλοι και οι γείτονές σου.
- ✓ Ζήτησε να καλέσουν στο σχολείο ομιλητές για να κάνουν παρουσιάσεις για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και την κλιματική αλλαγή.
- ✓ Κάνε έρευνα και πρότεινε περιβαλλοντικές εκδρομές, εκδρομές στη φύση για να τη γνωρίσεις καλύτερα και να την αγαπήσεις περισσότερο, εκδρομή σε κάποια κατοικία που αποτελεί πρότυπο λειτουργίας ή σε μια φάρμα με αιολική ενέργεια.
- ✓ Εντόπισε περιβαλλοντικά προβλήματα στο σχολείο σου και σκέψου ένα σχέδιο δράσης για να βελτιώσεις την κατάσταση.
- ✓ Κάνε μια εκστρατεία στο σχολείο σου για τη χρήση του επαναχρησιμοποιούμενου δοχείου φαγητού και του παγουριού για νερό από τα παιδιά.
- ✓ Κάνε μια εκστρατεία για κατάργηση προϊόντων ή συσκευασιών που βλάπτουν το περιβάλλον.

Από αυτές επιλέγετε μια δράση που θα οργανώσετε ως τάξη/σχολείο.

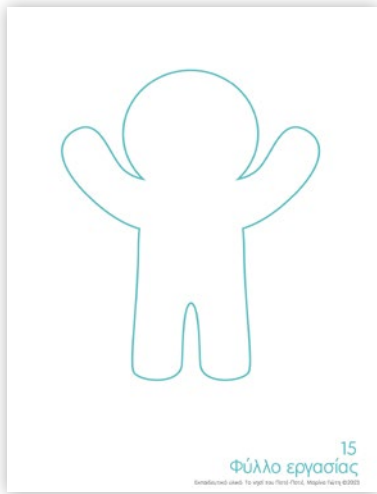
Συζητήστε ποιος ο στόχος της δράσης, ποιοι μπορεί να βοηθήσουν, τότε θα πραγματοποιηθεί και τι προετοιμασία χρειάζεται.

13 Μάθημα

Περιβαλλοντικοί ακτιβιστές

Μοιράζεται στα παιδιά το Φ.Ε. 15 «Περιβαλλοντικοί ακτιβιστές». Τα παιδιά καλούνται να φιλοτεχνήσουν τον εαυτό τους ως ακτιβιστή/ακτιβίστρια και στο εσωτερικό γράφουν τα θέλω τους για τον πλανήτη μας, π.χ.:

- ✓ Θέλω η ενέργεια που χρειάζομαι να παράγεται από τον άνεμο, τα κύματα, τον ήλιο.
- ✓ Θέλω έναν ζωντανό πλανήτη χωρίς «πρώτο», «δεύτερο» και «τρίτο» κόσμο.
- ✓ Θέλω οι άνθρωποι και τα ζώα να μη χάνουν τα σπίτια τους.

Ιδέα για τον /την εκπαιδευτικό

Τα ανθρωπάκια κόβονται περιμετρικά, τοποθετούνται το ένα δίπλα στο άλλο και δημιουργείται μια αλυσίδα περιβαλλοντικών ακτιβιστών/ακτιβιστριών, η οποία μπορεί να τοποθετηθεί στην πινακίδα της τάξης.

Για τα πιο μεγάλα παιδιά, αντί να δοθεί έτοιμη η φιγούρα του ακτιβιστή/της ακτιβίστριας, μπορούν να τη δημιουργήσουν.

13 Μάθημα

Περιβαλλοντικοί ακτιβιστές

Πράσινη Τέχνη

Ενεργοποίηση – Παιχνίδι: «Περιβαλλοντικοί ακτιβιστές / ακτιβίστριες»

Μπορεί να έχεις ταλέντο στη ζωγραφική, τη μουσική, τη συγγραφή πεζών ή ποιημάτων. Ίσως πειραματίζεσαι φτιάχνοντας βίντεο, κόμικς. Χρησιμοποίησε το ταλέντο σου προς όφελος του πλανήτη. Συζήτησε με την τάξη σου με ποιο τρόπο θα εκφραστεί το κάθε παιδί για να διαμαρτυρηθεί/ενημερώσει για την κλιματική αλλαγή.

Ορίστε μια μέρα όπου θα παρουσιάσετε στο σχολείο την «πράσινη τέχνη» σας. Μπορείτε αν θέλετε να καλέσετε γονείς/κηδεμόνες αλλά και γείτονες. Επιπλέον, ό,τι από την «πράσινη τέχνη» μπορεί να αναρτηθεί σε τοίχους μπορείτε να το κάνετε εντός και εκτός του σχολείου. Τέλος, με τη βοήθεια των μεγάλων μπορείτε να κοινοποιήσετε την «πράσινη τέχνη» στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Ομάδα των περιβαλλοντικών ακτιβιστών μπορούν να προβάλλουν τη δράση τους σε τηλεοπτικές ή ραδιοφωνικές εκπομπές, με στόχο την ευρύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού στο θέμα της κλιματικής αλλαγής.

Σημαντικό να θυμόμαστε ότι...

Κανένας δεν είναι υπερβολικά νέος, ούτε υπερβολικά μεγάλος για να συμμετέχει στον αγώνα για ένα βιώσιμο μέλλον!

Παράδειγμα «Πράσινης Τέχνης», το πιο κάτω βίντεο: [ΕΔΩ](#)

14 Μάθημα

Πράσινη Τέχνη

Το ταξίδι μας στο νησί του Ποτέ-Ποτέ τελειώνει

Τα παιδιά κάθονται στο πάτωμα αραιωμένα.

Ο/Η εκπαιδευτικός με τα πιο κάτω λόγια και την κατάλληλη μουσική βοηθάει τα παιδιά να χαλαρώσουν, αλλά και να θυμηθούν όλα αυτά που έκαναν και έμαθαν στο ταξίδι τους στο νησί του Ποτέ-Ποτέ.

«Ξαπλώστε ανάσκελα στο πάτωμα. Κλείστε τα μάτια σας και φανταστείτε ότι είστε ξανά στο νησί του Ποτέ-Ποτέ. Ξαπλώνετε στην παραλία. Ακούτε τον ήχο της θάλασσας, νιώθετε το αεράκι στο πρόσωπό σας. Συγκεντρωθείτε στο σώμα σας. Ακούστε την αναπνοή σας. Μπορείτε να σφίξετε δυνατά τη χούφτα του δεξιού σας χεριού, σα να κρατάτε ένα κομμάτι πλαστελίνη και το ζουλάτε. Μπορείτε τώρα να κάνετε το ίδιο με τη χούφτα του αριστερού σας χεριού. Ζουλήξτε την πλαστελίνη πολλές φορές μέχρι να χαλαρώσετε. Μπορείτε τώρα να σφίξετε το αριστερό σας πόδι σαν να πατάτε κάτι δυνατά κάτω στο πάτωμα. Αφήστε το να χαλαρώσει. Κάνετε τώρα το ίδιο με το δεξί σας πόδι. Αφήστε το κι αυτό να χαλαρώσει.

«Ας φανταστούμε τώρα ότι έρχεται ο γλάρος, ο φίλος του Ποτέ-Ποτέ, από μακριά σιγά σιγά προς εσάς. Πετά ρυθμικά προς το μέρος σας. Στη συνέχεια, σας αγκαλιάζει απαλά και γλυκά με τις φτερούγες του. Ο γλάρος σας καλεί να ανεβείτε στην πλάτη του και να ταξιδέψετε μαζί του για να θυμηθείτε όλες σας τις περιπέτειες στο νησί του.

«Περνάτε πάνω από βουνά, πόλεις, ποτάμια, θάλασσες. Φτάνετε στην παραλία του νησιού. Χαιρετήστε τον καρχαρία που σας κοιτάζει καθώς προσγειώνεστε! Α, να και ο βάτραχος, κολυμπάει! Και ο Ποτέ-Ποτέ κάνει ηλιοθεραπεία και πίνει τον χυμό του! Χαρούμενες φωνές ακούγονται...»

Ο Ποτέ-Ποτέ λέει στους φίλους του πόσο χαρούμενος είναι που τους άκουσε και τώρα μπορεί και εκείνος να πετάξει!

15 Μάθημα

Τέλος ταξιδιού

«Σπουδαία η προσαρμοστικότητα, βρε παιδιά! Σε βοηθάει να δεις θετικά τις αλλαγές που συμβαίνουν στη ζωή σου», λέει ο Ποτέ-Ποτέ.

«Προ-σαρ-μο-στι-κό-τη-τα, τη γράφετε στον αέρα και έπειτα την αρπάζετε και τη βάζετε στο μυαλό και στην καρδιά σας!

»Φαίνονται τόσο χαρούμενοι όλοι! Λέτε να τα καταφέρουν με τη βοήθειά μας να σώσουν το νησί τους και όλο τον πλανήτη από την κλιματική αλλαγή; Αυτοί είναι σίγουροι ότι μαζί μας θα βγουν νικητές! Βγάλτε όσες φωτογραφίες θέλετε μαζί τους, ποζάρετε και με την Γκρέτα και τον Φέλιξ, να τους που έρχονται! Και φεύγοντας μην ξεχάσετε να τις πάρετε όλες μαζί σας!

Πέρασε όμως γρήγορα η ώρα... Ανεβείτε ξανά πάνω στον γλάρο που σας περιμένει υπομονετικά. Απλωθείτε στις φτερούγες του για να σας φέρει σιγά σιγά πίσω. Περνάτε θάλασσες, ποτάμια, βουνά και πόλεις. Ο γλάρος σας φέρνει ξανά εδώ στην αίθουσα. Μπορείτε να κατεβείτε από την πλάτη του, να τον αποχαιρετήσετε και να τον αφήσετε να πάει πίσω στο νησί του. Ο Ποτέ-Ποτέ και οι άλλοι θα τον περιμένουν. Γυρίσατε πια, μπορείτε να ανοίξετε τα μάτια σας αργά και να καθίσετε σταυροπόδι».

Ακολουθεί συζήτηση:

Πώς σας φάνηκε το ταξίδι;
Περιγράψτε το με μία λέξη! Π.χ. όμορφο, μαγικό, ενδιαφέρον...
Τι κερδίσατε από αυτό το ταξίδι, από το βιβλίο μας;

Πιθανές απαντήσεις:

γνώσεις, λεξιλόγιο, συναισθήματα,
δεξιότητες, εμπειρίες, άτομα.

15 Μάθημα

Τέλος ταξιδιού

Ο Ποτέ-Ποτέ ήπια το δικό του βιταμινούχο ποτό και τώρα κερνάει και εσάς για να σας ευχαριστήσει. Μοιράζεται στα παιδιά το Φ.Ε. 16 και τα παιδιά καλούνται να γράψουν ή/και να σχεδιάσουν μέσα στο ποτήρι κάτι που κέρδισαν ή έμαθαν από την ιστορία μας. Σε μια πινακίδα ο/η εκπαιδευτικός στερεώνει τη φιγούρα του Ποτέ-Ποτέ (Φ.Ε. 17), βάζει χαρούμενη μουσική και όποιο παιδί τελειώνει το στερεώνει γύρω από τον ήρωά μας. Στο τέλος, τα παιδιά μπορούν να περπατήσουν και να διαβάσουν τι έγραψαν τα άλλα παιδιά.

Ιδέα για τον /την εκπαιδευτικό

Τα παιδιά φέρνουν από το σπίτι τοπικά φρούτα της εποχής και φτιάχνουμε υγιεινά smoothies!

15 Μάθημα

Τέλος ταξιδιού

- ✓ Η Γκρέτα Τούνμπεργκ άρχισε να μαθαίνει για την κλιματική αλλαγή όταν ήταν οκτώ χρονών. Είδε ντοκιμαντέρ με πάγους που έλιωναν και είδη ζώων που εξαφανίζονταν. Εργαστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, φουγάρα και καμινάδες, αυτοκίνητα και αεροπλάνα, όλα προκαλούν εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα. Τα αέρια αυτά συμβάλλουν στην κλιματική αλλαγή.

- ✓ Όσο η Γκρέτα μεγάλωνε και μάθαινε περισσότερα, εστίασε την προσοχή της στις προβλέψεις των επιστημόνων για το πώς θα είναι η Γη το 2040, το 2060 και το 2080, αν οι άνθρωποι δεν αλλάξουν συνήθειες.

Γκρέτα Τούνμπεργκ

περιβαλλοντική ακτιβίστρια

- ✓ Έμαθε ότι και οι χειρότερες προβλέψεις των κλιματολόγων είναι αναστρέψιμες. Αν λάβουμε τολμηρά μέτρα τώρα, μπορούμε να αυξήσουμε τις πιθανότητες για ένα ασφαλές μέλλον.

- ✓ Τον Αύγουστο του 2018, στην ηλικία των 15 ετών, η Γκρέτα δεν πήγε για μάθημα. Πήγε και στάθηκε έξω από το Σουηδικό Κοινοβούλιο με ένα χειροποίητο πλακάτ που έλεγε σχολική απεργία για το κλίμα. Αυτή ήταν μόνο η αρχή για το κίνημα των «Παρασκευών για το Μέλλον».

- ✓ Η δημόσια διαμαρτυρία είναι ένας ισχυρός τρόπος για να στείλεις ένα μήνυμα σε όλο τον κόσμο. Στην αρχή οι άνθρωποι αδιαφορούσαν για την Γκρέτα που καθόταν εκεί με τα πλακάτ της. Σταδιακά όμως η διαμαρτυρία της έγινε νέο στις ειδήσεις και έπειτα βρέθηκε να μιλάει μπροστά στους ηγέτες των κρατών στη συνέλευση του ΟΗΕ.

- ✓ Τα λόγια της ξεσήκωσαν ανθρώπους απ' άκρη σ' άκρη της Γης. Ξαφνικά, παιδιά από όλο τον κόσμο εμπνεύστηκαν από την Γκρέτα και οργάνωσαν τις δικές τους μαθητικές διαμαρτυρίες δημιουργώντας έτσι το πρώτο νεανικό κίνημα για την κλιματική αλλαγή!

ΕΣΥ τι θα μπορούσες να κάνεις για

την κλιματική αλλαγή;

- ✓ Ο Φέλιξ ήταν στην πέμπτη δημοτικού στη Γερμανία όταν είχε γράψει μια σχολική εργασία για την κλιματική αλλαγή. Συγκεκριμένα, στην εργασία του έγραψε για το πώς μπορεί η δεντροφύτευση να βοηθήσει το περιβάλλον και την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής.

- ✓ Όταν την παρουσίασε στην τάξη του, κατέληξε θέτοντας μια σημαντική πρόκληση: να φυτέψουν οι Γερμανοί ένα εκατομμύριο νέα δέντρα στη χώρα τους. Δύο μήνες αργότερα φύτεψε μόνος του το πρώτο δέντρο.

Φέλιξ Φινκμπάινερ

περιβαλλοντικός ακτιβιστής

- ✓ Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ενημέρωσης διέδωσαν το νέο για τον μαθητή που είχε κάνει αίσθηση με την ομιλία του για περισσότερα δέντρα. Τέσσερα χρόνια αργότερα, ο ΟΗΕ τον κάλεσε στη Νέα Υόρκη για να μιλήσει για τη δεντροφύτευση. Μέχρι εκείνη τη στιγμή, η Γερμανία είχε φυτέψει πια και το εκατομμυριοστό της δέντρο.

- ✓ Ο Φέλιξ δημιούργησε την οργάνωση «Φύτεψε για τον Πλανήτη» (<https://www.plant-for-the-planet.org/>). Στόχος της να φυτευτούν ένα τρισεκατομμύριο νέα δέντρα στη γη.

- ✓ Ο ακτιβιστής πιστεύει ότι η δεντροφύτευση είναι κάτι που τα παιδιά μπορούν να κάνουν για να καταπολεμήσουν την κλιματική αλλαγή τώρα, χωρίς να περιμένουν τους ενήλικες να λύσουν το πρόβλημα.

ΕΣΥ τι θα μπορούσες να κάνεις για την κλιματική αλλαγή;

Διαβάστε περισσότερα:

Ελληνικά

- ✓ HOPEs, Ευτυχία, Αισιοδοξία, Θετικότητα και Ήθος στα Σχολεία, Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union.
- ✓ Joe De Sena, 10 Κανόνες για ανθεκτικά παιδιά: Πώς οι προκλήσεις φτιάχνουν χαρακτήρα, Αθήνα: Δίοπτρα.
- ✓ Naomi Klein, Πώς να αλλάξουμε τα πάντα, Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- ✓ Κάτζη Μπελτράν, Χ.& Ζαχαρίου,Α. (2013). Η εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη ως Παιδαγωγικό πλαίσιο στη Δημοτική και Προδημοτική Εκπαίδευση: Εγχειρίδιο για Εκπαιδευτικούς. Λευκωσία: Κέντρο Ερευνών Frederic.

Αγγλικά

- ✓ Beyond Behaviour Management: The Six Life Skills Children Need, Jenna Bilmes. 2012
- ✓ Protect, Prepare, prioritize: A call to action on climate and children, UNICEF, July 2022 © United Nations Children’s Fund
- ✓ Diavolo, Lucy. No planet B: A Teen Vogue Guide to the Climate Crisis. Chicago: Haymarket Books, 2021.
- ✓ Margolin, Jamie. Youth to Power: Your Voice and How to Use It. New York: Hachette Go, 2020.
- ✓ Nando, Don. Planet Under Siege: Climate Change. San Diego: Reference Point Press, 2020.
- ✓ New York Times Editorial. Climate Refugees. New York: New York Times Educational Publishing, 2018.
- ✓ UNESCO,2017.Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives, 7, place de Fontenoy,75352 Paris 07 SP, France

Πηγές στο διαδίκτυο

- ✓ <https://www.youtube.com/watch?v=KAJsdgTPJpU>
- ✓ Η συγκλονιστική ομιλία της Γκρέτα Τούνμπεργκ στα Ηνωμένα Έθνη, στις 23 Σεπτεμβρίου 2019.
- ✓ <https://www.youtube.com/watch?v=d9uTH0iprVQ>

Πηγές

- ✓ Μήνυμα από το μέλλον. Μια μικρού μήκους ταινία για τη ζωή μετά το Πράσινο Νιου Ντιλ.
- ✓ <https://www.youtube.com/watch?v=kP5nY8lzURQ>
- ✓ Το Sink or Swim (Βυθίσου ή Κολύμπα) είναι ένα βίντεο με την ομιλία της νεαρής ακτιβίστριας Ντιλένι στο TEDx Youth για την κλιματική αλλαγή.
- ✓ <https://www.youtube.com/watch?v=Wur3RaGNRS8&t=43s>
Βίντεο για το πώς η προσαρμοστικότητα μάς βοηθάει να αντιμετωπίσουμε τις αλλαγές.
- ✓ <https://www.youtube.com/watch?v=92u8blyYiXs&t=27s>
Ομιλία για τη δύναμη της προσαρμοστικότητας.

Άρθρα

- ✓ [https://www.wikihow.com/Help-Reduce-Global-Warming-\(Kids\)](https://www.wikihow.com/Help-Reduce-Global-Warming-(Kids))
- ✓ https://blog.concordiashanghai.org/encouraging-adaptability-a-skill-children-need-to-succeed?hs_amp=true
- ✓ <https://classful.com/raise-children-with-adaptability-6-techniques/>
- ✓ <https://learningworksforkids.com/2013/12/5-fun-activities-for-developing-kids-flexibility-skills/>
- ✓ <https://theconversation.com/coping-with-change-teaching-adaptability-will-help-kids-grow-19726>
- ✓ <https://enallaktikidrasi.com/2020/02/irakleitos-kanenas-den-perpata-idio-potami-dio-fores/?fbclid=IwAR2sw3sGOF3J8zQJ-vTEFVSBp83fa4GdrQ37RGOBWgbAY3kD0pT0F7fHepY>
- ✓ <https://www.kathimerini.gr/world/562258615/otan-i-techni-noimosyni-grafei-paramythia-gia-paidia/>
- ✓ <http://nip-tseri-lef.schools.ac.cy/data/uploads/xrhsima-kai-endiaferonta/prosarmostikothta.pdf>
- ✓ <https://www.imommy.gr/2022/01/29/prosarmostikotita-enapolytimo-mathima-pou-mporoume-na-didaksoume-sta-paidia-mas>

Πηγές

Μαρίνα Γιώτη

συγγραφέας & εικονογράφος

Η Μαρίνα Γιώτη γεννήθηκε στην Αθήνα το 1975. Σπούδασε Marketing και Καλές Τέχνες στο Georgetown University της Washington, DC όπου αποφοίτησε το 1997. Μέχρι το 1999 φοίτησε στο Pratt Institute στη Νέα Υόρκη σχεδιασμό οπτικής επικοινωνίας και εικονογράφηση.

Έχει τιμηθεί με το John Peter's Publication Award από το Art Directors Club της Νέας Υόρκης και με τα Διεθνή βραβεία Pentawards για τη δουλειά της, ενώ έχει αποσπάσει το 1ο Βραβείο Βιβλίου Public 2021 στην κατηγορία Ελληνική Παιδική Λογοτεχνία για το βιβλίο της «Γέτι, η δύναμη του ακόμη» και δυο Χρυσά Βραβεία στα «Toys Awards 2022» για το επιτραπέζιο παιχνίδι βασισμένο στην ομώνυμη σειρά βιβλίων της «Παραμύθια αλλιώς».

Έχει γράψει και εικονογραφήσει 15 παιδικά βιβλία με τις εκδόσεις Διόπτρα. Βιβλία της έχουν μεταφραστεί στα αγγλικά, τα κορεάτικα και τα ιταλικά, ενώ βρίσκονται σταθερά στις λίστες των παιδικών best sellers.

Facebook: [Marina Gioti](#)

Instagram: [Marina_Gioti](#)

TikTok: [Marina Gioti](#)

Linkedin: [Marina Gioti](#)

Twitter: [Marina_Gioti](#)

Επιστημονική επιμέλεια υλικού:

Γεωργία Σολωμού

Η Γεωργία Σολωμού είναι εκπαιδευτικός και πιστοποιημένη kids life coach από βρετανικούς και αμερικανικούς οργανισμούς στο συναφές θέμα. Είναι κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου και εμπυχώτρια θεατρικού παιχνιδιού, απόφοιτος του Θεάτρου Ημέρας του Λάκη Κουρετζή. Έχει ολοκληρώσει σπουδές στη θετική και συμβουλευτική ψυχολογία για παιδιά και εφήβους στο Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διδάσκει το μάθημα της Αγωγής Υγείας στην Κύπρο, συντονίζει βιωματικά εργαστήρια για γονείς, εκπαιδευτικούς και παιδιά και παράγει σχετικό εκπαιδευτικό υλικό. Όραμά της είναι η ψυχική ενδυνάμωση και η προσωπική ευτυχία των παιδιών.

Μαρία Σωκράτους

Η Μαρία Σωκράτους είναι εκπαιδευτικός και εκπαιδευτρια μη τυπικής εκπαίδευσης. Είναι κάτοχος πτυχίου του τμήματος Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου και μεταπτυχιακού τίτλου επιπέδου Μάστερς στην Εκπαίδευση με θέμα «Εκπαίδευση, Τεχνολογία και Κοινωνία» του Πανεπιστημίου του Μπρίστολ. Έχει διετελέσει πρόεδρος της διεθνούς οργάνωσης «Νεολαία για ανταλλαγή και Κατατανόηση» και αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Νεολαίας Κύπρου. Έχει δίπλωμα στη συναισθηματική νοημοσύνη από σχολή στην Αγγλία. Έχει συντονίσει ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα με νέους από διαφορετικές χώρες στην Κύπρο και στο εξωτερικό με θεματολογία σχετική με τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα, το περιβάλλον, τον αντιρατσισμό, τον εθελοντισμό. Τα τελευταία δέκα χρόνια διδάσκει το μάθημα της Αγωγής Υγείας/Αγωγής Ζωής σε δημοτικά σχολεία της Κύπρου, στο οποίο εντάσσεται η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση/Εκπαίδευση για Αειφόρο Ανάπτυξη. Είναι μητέρα δύο παιδιών, του Ιωάννη και της Ήριας! Είναι φυσιολάτρης και αγαπάει πολύ την κατασκήνωση.

Μπορείτε να μάθετε περισσότερα για τη Γεωργία και τη δουλειά της στη σελίδα της:

- * στο [Facebook](#)
- * στο κανάλι της στο [Youtube](#)

Μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί της στο mariasocratous119@gmail.com

Είναι μεγάλη χαρά πάντα να βλέπουμε πώς οι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν τα βιβλία μου στην τάξη. Αν θέλετε να μοιραστείτε τις δραστηριότητες ή και άλλες ιδέες που έχετε σκαρφιστεί καθώς δουλεύατε το βιβλίο, ώστε να εμπλουτιστεί ακόμα περισσότερο το υλικό (με το όνομά σας και την ιδιότητά σας), επικοινωνήστε μαζί μου στο marina@marinagioti.gr ή στείλτε μου μήνυμα στις παρακάτω πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης:

Όλα καλά!

Εκπαιδευτικό υλικό και θεατρικές διασκευές των βιβλίων για σχολεία:

www.marinagioti.gr

Επικοινωνήσετε με τη Μαρίνα:

marina@marinagioti.gr

και στην Κλειστή Ομάδα Αναγνωστών της στο Facebook